

Крила

Анатолій Дімаров

Яринці здалося, що вона або ще спить, або марить: юнак раптом махнув крилами і полетів.

I

А перед цим була довга дорога і ще довше — в дорогу — збирання. Наче вони не на місяць їхали, а принаймні на кілька років. Сукні, спідниці, халати, блузки, хустини, купальники, панчохи і ще безліч дрібниць, без яких, на думку мами, там не можна і кроку ступити, лежали-висіли по всіх кімнатах, а взуття було наготовлено стільки, що в нього можна було взути сотню жінок.

— Ти ще й зимове не забудь, — нагадував, усміх тамуючи, тато.

— Що ти в цьому розумієш! — сердилась мама. — Повинна ж я там ходити в пристойному!

"Пристойного" набралось на три величезні чемоданиська, та ще важка сумка з харчами. Бідний татуньо сплив сімома потоми, поки переволік оті всі убоїська від таксі до вагона (носильників, як на зло, не було). Згодом, коли вони трохи обжились та оглянулись, виявилось, що половина була непотрібна, а половина потрібного лишилася вдома.

— А все ти! — вичитувала татові мама. — Хто казав нічого не брати з собою?

Але все це буде трохи пізніше, коли вони доберуться до місця, а поки що Яринку не можна одірвати од вікна: вона вперше в житті їхала до Чорного моря.

— Ви ж мене розбудіть! — раз по раз нагадувала батькам, коли другого дня, вже увечері, під'їжджали до Перекопу: на себе Яринка не дуже надіялась. А проспати першу зустріч з морем вона не хотіла ніяк.

— Розбудимо, — пообіцяли батьки і, чи то самі заспавши, чи пожалівши дочку, не розбудили.

Тож Яринка прокинулася вже у Феодосії, коли поїзд, немов боячись потривожити сонне місто, обережно підкотив до перону, який виростав просто з моря, і ще обережніше зупинився.

Було тихо й чисто. Так тихо й чисто, наче вся оця площа перед невеликим вокзалом, і сам вокзал, і невисокі будинки, що площу оточували, ще звечора накупалися в морі і тепер, зморені сном, ніяк не могли розклепить повіки. А над ними уже займався світанок, теж наче в морі споліснутий: Яринка ще ніколи не бачила такого світлого неба.

— Ма, поглянь! — смикала вона маму за рукав, і з очей її лилося стільки світла, що його вистачило б затопити всю оцю площу.

— Ма, а повітря яке! — не відставала Яринка од матері.

Повітря теж було наче з іншого світу.

— Ну, дихни, ма!

Але мамі зараз було не до повітря: мама шукала очима таксі.

— Де таксі? Ти що, не можеш гукнути таксі?

— Зараз гукну, — відповів мамі тато і побіг кудись через площу.

— Ти думаєш, він знає, куди побіг? — спитала страждаюче мама. — Він сам не знає, по що побіг. Що б ви робили без мене? — І без жодного переходу: — Не вистачало, аби у нас іще вкрали якийсь чемодан.

Всі три чемодани поки що стояли на місці.

— Поки що! — чмихнула мама. — Це тому, що я з них очей не спускаю! Дивилася б у небо, як моя доня розумна, від чемоданів уже не лишилося б і сліду... Хоч ти мені скажеш, куди побіг твій татусь?

— По таксі, — нагадала мамі Яринка.

— Він по що завгодно побіг, тільки не по таксі... З його голови вже давно вивітрились усі думки про таксі... О, я так і знала! — Остання фраза вже стосувалася до тата, який і справді повертався без таксі, зате з таким молодим і красивим південним чоловіком, що Яринка одразу ж закохалася в нього.

— Де таксі? — спитала мама суворо.

— Розумієш, Ганю, таксі зараз немає, — відповів знічено тато. — Ще дуже рано.

— Так чим же ми поїдемо?

— Ось, — сказав тато і відступив, звільняючи місце південному чоловікові, що, усміхаючись, дивився на маму. — Ось у нього машина, береться одвезти за п'ятнадцять карбованців.

— П'ятнадцять карбованців! — охнула мама. — У вас совість, молодий чоловіче, є чи немає? П'ятнадцять карбованців!

Яринка злякалась, що південний чоловік образиться й піде. Але той і не думав ображатись: смагляве обличчя його з акуратними вусиками розквітло таким приязним усміхом, наче він зустрів найближчих родичів, а не випадкових пасажирів.

— Мадам, — сказав він, торкаючись пальцями дашка чудернацької кепочки. — Мадам, а ви знаєте, що таке Крим?

І, як не дивно, ця фраза одразу ж вибила ґрунт з-під маминих ніг.

— Неси чемодани! — наказала вона суворо татові.

— Не треба нести, мадам, — сказав південний чоловік. — Зараз подам фаєтон! — І не встигла мама вчитати як слід татові за п'ятнадцять карбованців, як "Жигулі", теж наче викупані в морі, весело підкотили до них.

Впакувавшись, посідали, поїхали: мама з татом позаду, Яринка попереду, поруч з водієм. Сиділа й завмирала, що він от-от звернеться до неї з якимось запитанням і вона не знайде, що йому відповісти. І наперед була за це сердита на нього.

Може, тому й не помітила, як виїхали з міста й покотили гладеньким, наче з-під праса, асфальтом. Машина котилася так м'яко, що Яринці здавалося: не вони їдуть, а дорога мчить їм назустріч.

— Зверніть увагу на гору ліворуч, — сказав водій. — "Мадам Бродська".

— Чому її так назвали? — поцікавився тато.

— Бо колись тут відпочивала мадам Бродська, — охоче пояснив водій. — Купаючись, впустила мило в море й нагнулась шукаючи.

Тато пирснув, Яринка, яка до цього бачила лише обрис гори, раптом розгледіла величезну сідницю, задерту до неба.

— Не дивися! — наказала шокована мама.

Яринка, почервонівши до сліз, одвернулась.

Дивилася пильно на виноградники, що пробігали праворуч, не обернулася навіть тоді, коли мама з татом стали охати й ахати, милуючись красотами, які розгортались ліворуч. Аж поки водій зупинив машину, поодчиняв усі дверцята:

— Прошу! Прошу помилуватись на наш кримський пейзаж!

І повів так рукою довкола, наче весь оцей простір належав йому особисто.

Сонце, сміючись, саме купалося в морі. В такій синяві, що очі спершу не хотіли сприймати її як щось реальне. Здавалося, от сонце одірветься зараз од моря і синява зникне слідом. Не могла, ну не могла звичайна вода бути отакою: на жодній картині не бачила Яринка такої пречистої синяви. Розлилася від гірських берегів аж до неба — ні здригнеться, ні ворухнеться, лише сонячні зайчики спалахують на її ласкавій поверхні. Та десь далеко-далеко, між небом і морем, на обрії, а то вже й за ним, завис пароплав. Він не рухався, він просто висів, як картина, як украй потрібна деталь, щоб іще виразніше підкреслити всепоглинаючу синяву моря.

Яринці здавалося, що в неї в самої синішають очі.

— Божественно! — зітхнула мама: вона вже, мабуть, примирилася із втратою п'ятнадцяти карбованців.

— Пивка б зараз! — сказав тато замріяно. Незважаючи на ранок, сонце припікало по-справжньому. — Холодного.

— Буде й пивко! — пообіцяв бадьоро водій: машина знов поглинала асфальт. — Все буде, шановний! Ось спустимося в Коктебель...

— Планерське, — поправила мама: вона ще вдома вивчила напам'ять всі населені пункти, що траплятимуться їм по дорозі.

— Коктебель, мадам, Коктебель. — Водій був, мабуть, романтиком. — Що таке Планерське? Планерських тисячі, а Коктебель один.

— А чому на карті Планерське? — Мама в усьому докопувалася до суті.

— Назвали ті, в кого душі не було! — відповів сердито водій. — Ви знаєте, як тепер зовуться Атузи? Атузи!

— Як? — поцікавилася мама.

— Щебетовка!.. Щебінь, гравій, каміння, що ним устеляють дороги!

— Правильно! — зрадів тато. — Я теж бачив Щебетовку на карті. Правда ж, Ганю?

("Незрозуміло, що він знайшов у тих Атузах? — скаже пізніше мама. — Щебетовка — ясно й зрозуміло". Яринка хоч і не згодиться з мамою, змовчить: сперечатися з нею — річ безнадійна).

Тож Яринка не встрявала в розмову, Яринка очей не могла одвести од моря, що пропливало праворуч.

Потім було Планерське, або Коктебель, і тато довго пив пиво, а мама демонстративно сиділа в машині і сердилась, що так вони й надвечір не доберуться до місця, однак не наважувалась квапити тата — це була єдина царина, в якій він ревниво зберігав незалежність і на будь-які мамині спроби керувати ним іще й тут відповідав такими шаленими вибухами гніву, що мама врешті-решт змушена була відступитись.

— Напився? — спитала лише сердито, коли тато нарешті сів у машину.

— Напився, — відповів тато, спливаючи потом. — А пиво тут непогане! — це вже до водія. — У нас, у Києві, краще, але й тут можна пити.

— Поїхали! — простогнала мама знеможено. — Я скоро, здається, помру.

— Мадам, вже недовго!

Південний чоловік крутонув кермо, і машина, вискочивши на асфальт, знову помчала вперед.

Вже в Щебетовці повернули ліворуч, в бік моря. Вузька дорога звивалась вужем, вона то притискалась до напіввисохлої річечки, що звалась Атузкою, то стрімко видиралася вгору, оминаючи скелі.

— Гляньте, ліворуч — вірменський монастир.

— Монастир? Де монастир?

— Он тополі вгорі. А монастир розібрали.

— Розібрали? Навіщо?

— На такі ось загорожі, мадам.

Праворуч саме пробігала мурована, вища від людського зросту стіна — хто її зводив, для чого, ніхто зараз не зміг би, мабуть, і відповісти. А ліворуч розлились виноградники, вони виповнили всю долину, оточену горами, і дорога, виструнчившись, розсікала їх, як стріла. Дорога мчала вперед, до вузького проходу, наче прорубаного в горах, де зеленіли верховіття дерев і витикалися дахи будинків.

— Медова гора, — сказав водій, коли вони вже в'їхали в селище й стали обминати ту гору. — Зверніть увагу на скелю вгорі. Колись генуезці, які тут жили, скидали з неї засуджених до страти.

Яринка нахилилась, щоб краще бачити скелю — сіре громаддя, піднесене високо в небо. Її аж мороз пробрав поза шкірою, коли уявила, як отим нещасним злочинцям було падать донизу. Тепер підніжжя гори густо заросло кущами, але Яринці здавалось, що там і досі біліють кості.

Приїхали!

Востаннє крутонувши кермом, водій посигналив, і з невеликого, схованого за плодів дерева будинку виплило щось таке картате й яскраве, наче всі кольори півдня зібрались докупі.

— Біжу! Біжу! — закричало воно і, погойдуючись, попливло їм назустріч.

Яринка не знала, на що й дивитись. Чи на огрядну господиню, яка підпливала все ближче, чи на дерева, обвішані червонобокими персиками, чи на море, яке звідси, з-під гори Медової, відкривалось як на долоні, чи на гори ліворуч і гори праворуч, що велично й спокійно підносились до самого неба, а чи на троянди, що палахкотіли,

розливались, стікали за кожним парканом, — все цвіло, все буяло, все сміялось привітно — відчуття великого свята заливало Яринку.

А потім зчинилось таке, що Яринці було вже ні до моря, ні до троянд, ні до південного чоловіка, який, одержавши свої п'ятнадцять карбованців, знову торкнувся пальцями дашка чудернацької кепочки, ще й пристукнув закаблуками.

— Мадам! — чомусь він звертався лише до мами. — Щасливо вам відпочивати, мадам! Ви цього заслужили!

— Які тут милі люди! — сказала розчулено мама, проводжаючи поглядом "Жигулі", що покотили донизу.

Та за кілька хвилин думка її змінилась — хазяйка показала, де вони житимуть.

Хазяйка, яка перед ними розливалася медом — і в долоні сплескувала, і ясніла солодкою усмішкою, і примовляла, що як це добре, що вони приїхали саме до неї... хазяйка повела їх чомусь не в будинок, хай і невеликий, зате ошатний, теж наче з сонячних променів витканий, а в якусь халабуду, низеньку та сіру, з плескатим дахом чи то з землі, чи то з глини, та й відчинила вузькі, немов наспіх навішені двері, запрошуючи їх зайти досередини.

— Отут ви, мої милі, й житимете. Як у бога за пазухою.

— Тут? — перепитала зачудовано мама.

Дивуватися було чому. Вузька кімнатка з такою низькою стелею, що вони мимоволі попригинали голови, заходячи. Столик на рахітичних ніжках, два стільці і два вузькі ліжка. Ще й глухі стіни без вікон.

— А як же ми спатимем? — зовсім уже приголомшено поцікавилась мама.

— Двоє тут, а одне у наметі, — пояснила хазяйка. — Пішли покажу. — І повела в глиб невеликого саду.

Тут, під персиком, і справді був нап'ятий старенький намет.

— В мене академік тут місяць жив. Не міг нахвалитись.

В мами вже зовсім підібралися губи. А тато, мабуть, потай радів, що вся оця поїздка "дикунами" до моря затіяна, слава богу, не ним. Яринка ж думала, як підступитись до мами, щоб та дозволила їй спати в наметі.

— І не проси! — нагримала мама. — Не вистачало, щоб тебе покусала гадюка. В наметі спатиме тато.

Тато мовчки погодився. Він давно уже звик, що його приносять у жертву. Яринка теж замовкла, чекаючи, поки мама трохи одійде. Мама лаяла знайому, яка нараяла їхати в Крим, ще й адресу дала.

— Хай тепер і не потикається в школу!

Мама була директором школи, і коли вірити татові, то її побоювалось навіть районне начальство.

До обіду розібралися з речами. Всі плаття, халати, блузки й спідниці були розвішані по стінах над ліжками, і кімната, й без цього вузьенька, ще більше повужчала — ні ступити, ні повернутись. Тато був за "подай" та "дістань", Яринка ж нудилась без діла, чекаючи, коли вони нарешті підуть до моря. Та ось мама повісила останню спідницю,

виклала на стіл коробочку з кремами й покликала підобідать перед тим, як іти купатись.

Потім вони, вирядивши тата надвір, приміряли купальники. Яринка наділа яскраві трусики й ліфчик. "Не тисне?" — спитала занепокоєно мама. Яринка відповіла, що не тисне, вона не могла діждатись, поки рушать до моря, бо мама, розклавши на ліжку з десяток купальників, ніяк не могла вибрати, який їй найбільш до лиця, тато ж плавився на сонці і час від часу стогнав знадвору:

— Ганю, скоро вже?

— Не дратуй мене! — відповідала мама і починала ще повільніше рухатись.

Врешті мама вибрали смугастий купальник і одразу ж стала схожа на вгодовану зебру.

Рушили.

Мама затулялась од яскравого сонця парасолькою, пильнуючи, щоб тінь падала і на Яринку, тато ж пихкотів позаду, несучи важкий кошик, повний усякої всячини. Ще вранці випите пиво тепер щедро виходило потом, і тато весь час вимахував білою хусткою, наче здавався усім стрічним в полон.

— Убитися можна — отак ходити щодня! І як я, дурепа, повірила! — не могла заспокоїтись мама.

Її все дратувало: і сонце, і спека, й повні засмаглого люду алеї, і кипариси, од яких годі діждатися тіні, і навіть троянди, ціле море троянд, бо, на мамину думку, недовго і вчадіти від густих оцих пахощів. І навіть на закритому пляжі, куди вони втрапили, сказавши, у кого живуть (хазяйка працювала в місцевому пансіонаті), навіть на пляжі мама попоходила, поки вибрала більш-менш путяще місце, хоча й тут примудрилася посваритися з дамою, яка лежала поруч. Дама, страшенно поважна особа, коли тато роздягнувся і ліг, звернулася чомусь не до нього, а до мами:

— Женщина, скажіть своєму чоловікові, щоб він прибрав ноги!

— А може, ви приберете свою голову? — не полізла мама за словом у кишеню.

Дама аж підвелася, обурена:

— Женщина, ви знаєте, з ким розмовляєте?!

— Знаю: з дурепою, — одбрила мама спокійно.

Як далі розвивалась перепалка, Яринка, яка була переконана, що мамине однаково буде зверху, не стала слухати, з ходу кинулась в море. Вода підхопила її і понесла.

— Яринко, не смій запливати в море! — Мама, яка уже встигла розправитись з дамою, стояла на березі. — Вернися зараз же!

Яринка з досадою повернула назад:

— Тут не глибоко, ма!

Та мама була невмолима:

— Зараз же мені вертайся назад! — Мама панічно боялась води і плавала тільки там, де могла дістати ногою дна. — А ти куди дивишся? — Це вже до тата. — Зараз же заверни її на берег!

Тато м'ячем вкотився у воду і так — м'ячем — і поплив. Яринка розсміялась,

захлинулась водою, закашлялась, попливла до берега.

— Бачиш!.. Бачиш!.. — докоряла мама, витираючи щосили Яринку. — Щоб більше без мене у воду й кроку не сміла ступити!

Але навіть мамине бурчання не могло зіпсувати настрої Яринці. Все її тіло ще дихало морем, дивовижною водою, такою прозорою й чистою, що видно було кожную піщинку, кожен камінчик на дні. Це був новий, небачений світ, який щойно прийняв її всю, омив до останнього нігтика, пронизав так світло і радісно, що Яринці весь час здавалось: ось вона махне руками й злетить у повітря.

— Можна, я полежу у воді? При самому березі. Можна?

— Лягай, тільки гляди не захлинишся, — дозволила мама, яка сиділа під парасолькою, оберігаючи себе від сонячних променів. — Та не біжи, шалапутна!

Але Яринка вже мами не чула: ускочила в море, і воно знову ніжно огорнуло її. Плюсь-плюсь — набігали хвильки на берег, погойдуючи Яринчине тіло, а сонце сміялося зверху, сонце заливало весь пляж, переповнений людом, і навіть крізь воду зігрівало Яринку. Вона аж очі заплющила од насолоди, а коли розплющила, то побачила дві пари ніг, що стояли на відстані простягнутої руки. Звела голову: два молодики, засмаглі, як негри, розглядали її впритул.

— Екземплярчик що треба, — сказав один.

— Підходящий, — погодився другий.

— Познайомимось? — спитав перший і присів перед Яринкою. — Тебе як звати, мала?

— Молоді люди, що вам треба? — пролунав застережний мамин голос.

— Ого! — сказав другий. — Тут пахне загсом!

— Або дитсадком, — додав, зводячись, перший. — Пішли?

— Пішли.

І пішли лінкуватو вздовж берега.

— Що вони тобі казали? — допитувалась мама.

— А нічого. — Яринка все ще дивилась на дві постаті, що віддалялися. Чи то від образи, чи ще від чогось їй раптом захотілося плакати. — Нічого! — вигукнула майже сердито і, вже не питаючи мами, кинулась в море.

— Ярино! — позаду.

— Яринко! — попереду.

Тато м'ячем гойдався на воді, махав до неї рукою. Енергійно вимахуючи, Яринка попливла до тата, от хто її любить по-справжньому!.. "Дитсадок!.." Пірнула, вхопила тата за ноги, потягнула щосили донизу. Тато, сміючись, одбивався, його не так легко було притопити, він вискакував на поверхню, як пробка, поки обоє, як слід натомившись, попливли до берега.

— Божевільні! — вичитувала мама. — Хоча би ти мав якийсь розум! Так недовго й утопити дитину!

"Дитсадок!" — знову пролунав насмішкуватий голос. Яринка подивилась вздовж берега — юнаків не було.

Накупавшись, пішли обідати. По дорозі над самісіньким морем, ховаючись од сонця під височезними тополями, притулився невеликий базарчик: місцевий люд виносив сюди дари од щедрого літа. Персики й сливи, яблука й перший виноград, огірки й помідори лежали в такій барвистій палітрі, що все в ній аж виспівувало про південь, яскраве сонце й щедре тепло. Курортна напівроздягнена публіка, засмагла і ще не засмагла, купувала все те, не торгуючись, тому й ціни тут вимірювались не копійками — карбованцями. Мама попоходила вздовж єдиного ряду, поки наважилась купити кілограм помідорів.

— Три рублі кіло! Здуріти можна! Дорожче, ніж в Києві. Варто було їхати, щоб отак переплачувать. Тримай! — сердито до тата.

Тато покірно підставив сумку, мама обережно брала з вагів помідори, складала до сумки.

— Так і зубожіти недовго!

— Нічого, дамочко, дасть бог, не зубожієте! — Чоловік, який продавав помідори, уже, мабуть, зауважив золоті обручки й сережки, що сяяли на мамі. Взяв троячку, хукнув, сховав до кишені. — На розплід! Щойно ж виніс.

— Деруть, скільки хочуть! — все ще не могла заспокоїтись мама.

Зате помідори були — таких Яринка ще й не куштувала. Коли вони добрались до єдиного на весь виселок кафе та вистояли майже годину в черзі, коли зайняли врешті столик і поставили тарілки та чашки з напоями й їжею і мама виклала куплене на порожню тарілку, Яринка взяла найчервоніший, найбільший, що сам, здавалося, просився до рота, і вгородила в нього молоді міцні зуби.

— Не спіши, — зауважила мама. — Ніхто його в тебе не відбере. А хто суп їстиме?

Покінчивши з місцевим овочем, підсунула тарілку. З'їсть і суп, і шніцель — так зголодніла купаючись. Повела щасливими очима по сусідніх столиках і завмерла: навпроти — рукою подати — сиділи оті два юнаки. В усі очі дивились на неї, і ті очі сміялись.

А коли один із них показав на пляшку вина і повну склянку, ще й пальцем до неї покивав: іди, мов, та випий, Яринка й зовсім зайнялася вогнем.

Одвернулася різко, але це не допомогло: шкірою відчувала їхню присутність. Сиділа незрушно, боячись доторкнутись до ложки.

— Ти чого не їси? — спитала мама.

— Не хочу!

— Я так і знала! Перекупалась або перегрілась на сонці! Дай сюди лоба!

Але Яринка не підставила покірно лоба під мамину долоню: уявила, що подумують оті, коли побачать цю сцену.

— Та що це з тобою?

— Нічого.

— Тоді їж суп і не коверзуй! А то відправлю до Києва.

— Ну й відправляй!

— Ярино! — постукала мама виделкою.

Яринка потягла до себе тарілку. Побовтала ложкою. Досі апетитний на вид, суп став синій, як мрець, ослизла картоплина вивалилась із ложки на стіл. Відсунула тарілку, взялася за шніцель. Нахилилася майже до самого столу, щоб не бачили оті двоє, як вона їсть.

Настрій був геть зіпсований. І коли добрались з кафе по крутій дорозі додому, коли пірнули нарешті в прохолоду, в рятівну напівтемряву (аж ось коли перестали жаліть за вікном!) і мама знову стала допитуватись, чи не захворіла, Яринка відповіла, що болить голова і вона хоче лягти.

— Докупалась! — сказала з докором мама. — Лягай зараз же в ліжко!

Скинувши з себе гарячий халат, Яринка пірнула в постіль. Ліжко перелякано скрипнуло, мовби питаючи, хто це, потім покійно прогнулось пружинами. Яринка згорнулась калачиком, підклала під щоку долоню й одразу ж заснула.

Спала міцно і довго. Чула крізь сон, як перемовлялися мама і тато, потім ще чийсь чужі голоси — і все не могла проснутися. Аж поки мама поторгала її за плече:

— Доню, просинайся, вже пізно. Вночі не спатимеш.

Яринка потягнулася солодко, тіло одразу ж стало легке та прозоре. Посміхаючись, розплющила очі.

— Голова не болить?

— Ні...

Як була в ліфчику й трусиках, схопилася з ліжка, побігла до дверей.

Спека уже пересілась, сонце сховалось за Медову гору, на весь двір лягла тінь. Була вона така ж легка й прозора, як і Яринчине тіло, в тій передвечірній прозорості вчувалося стільки спокою й ласки, що хотілося потертись об неї щокою. А там, унизу, ще кипіло, ще плавилось, ще сліпуче біліло, а по безмежному морю бігали сонячні зблиски. Воно було вже не синього — зеленого кольору, воно жило, рухалось, не знаючи й хвилини спокою, і подих того вічного руху сягав аж сюди. Добігав і лягав тихим сплеском під Яринчині ноги.

Завмерла, заворожена, зачарована, стояла не в спроможності відірвати очей.

Отямилась лише тоді, коли мама гукнула вечеряти:

— Ти ж нічого не їла в обід!

І Яринка одразу ж відчула, як зголодніла: все тіло її аж ячало.

— Не хапай, бо вдавишся. Коли я тебе навчу їсти по-людському?

Яринка хоча б і знала коли, все одно не могла б відповісти: рот її був набитий ущерть. Їла фаршировану качку, ще приготовлену вдома (тато не даремно обривав руку сумкою), і місцевий уже хліб, білий, пухкий, неймовірно смачний, вгризалася в ті ж помідори з соковитою солодкою м'якоттю, на зламі наче цукром посипані, одрізала масла, скільки могла, а під кінець взялася за персики. Свіжозірвані, тільки-но з дерева, в хазяйки й куплені, не рівня тим зеленим недоноскам, що ними торгують у Києві.

— Боже, скільки може з'їсти ця дитина! — жахалась мама. — Досить, бо шлунок зіпсуєш.

Яринка, яка й сама вирішила була, що це вже останній, потягнулася ще за одним.

Взяла персик, вийшла надвір.

За цей час, доки вони вечеряли, довкола все змінилось. Сонце вже зайшло, Медова гора наче наблизилась, нависаючи темним громаддям над крихітним двориком, а за нею, вибухаючи червоним, жовтим, рожевим, палахкотіло крайнебо. Кольори були такі соковиті й ясні, як на дитячих картинках, вони набігали нестримними хвилями, опадали і знову здіймались, а потім враз, за якусь мить невловиму, так що Яринка не встигла і зблмнути, щезли безслідно, немов чиясь величезна чорна долоня взяла та й затулила од неї весь небосхил. І ще ближче підступила Медова гора, а над нею одразу ж загорілися перші зірки.

Яринка повернулася в бік моря: висока, на півнеба, стіна, повна таємничого мороку, рухалась швидко й невпинно, поглинаючи виселок, — добігла, накрила, мов тінь, злилася із скелями, що почорніли ще дужче, а небо густо вродило зірками.

Й одразу ж, без жодного переходу, залягла глуха ніч. Така глибока й безмежна, що в ній розчинилося все. Не лишивши від недавнього дня, від спеки нестерпної щонайменшої гадки. По висілку мов сипонув хто вогнями: переливалися, зблмували, підморгували звіддала до Яринки, а від літнього кінотеатру, найяскравіше освітленого, долинула музика. Яринка згадала афішу, мимо якої проходила, вертаючись од моря, і їй теж захотілося в кіно. Так захотілося, що здавалось: не піде — помре. І вона, кваплячись, боячись запізнитись, вскочила до кімнати.

— Ти що?

— Пішли в кіно, ма!

— Господи, ця дитина зведе-таки мене в могилу! — Мама вже хапалась за серце. — В тебе є щось в голові? Ускочила так, що в мене й ноги відібрало... Хоч ти їй що-небудь скажи!

Тато, який саме переглядав, щоб не заснути, журнал, зирнув поверх окулярів з таким виглядом, наче хотів запитати: а я тут причім?

— Ну пішли, ма! — Яринка вже мало не плакала.

— Ніякого кіно! — відповіла, дістаючи валокордин, мама. — Зараз же лягаємо спати!.. Иди, годі тобі рота дерти! — Це вже до тата. — Подушку тільки візьми.

Тато зраділо вхопив подушку і, підморгнувши до Яринки, ушився до намету. Аж тоді Яринка згадала, що вона теж збиралась ночувати в наметі.

— Я теж ляжу з татом.

— Спи тут і не вигадуй. Хочеш, щоб тебе гадюка вкусила?

— А тато?

— Тата не вкусить. Он твоє ліжко, роздягайся й лягай, бо загашу зараз світло.

І Яринка, насупившись, ступила неохоче до ліжка.

Мама, зачинивши двері, загасила світло. Абсолютна, без жодного просвітку темрява запанувала в кімнаті. Біля маминого ліжка пошелестіло, потім жалісно заскрипіли пружини, затихло, пролунав натовлений мамин голос:

— Боже, як я заморилась сьогодні! І це називається відпочинком... Ну, я ж їй згадаю!

Іншого разу Яринка поспівчувала б мамі, а тепер не озвалася й словом. Ображена, думала: "От завтра візьму й не встану з ліжка. Й до моря не піду..." Пригадалися чомусь оті два юнаки, їхні насмішливі погляди, і на серці закипіло ще дужче: "І до кафе — ні ногою! Їжте самі!" Яринка подумала, що б іще зробити таке — насолити отим юнакам, і, нічого так і не придумавши, заснула...

А прокинувшись, ніяк не могла зрозуміти, рано зараз чи пізно. Обережно звелася, звисила ноги, шукаючи капці. Цементна підлога здалася такою холодною, що Яринка аж здригнулась. Намацала капці, всунула ноги, навпомацки знайшла і наділа халатик, виставивши наперед руки, пішла до дверей.

Тамуючи віддих, щоб не рипнуло, стала тихесенько одчиняти двері.

Й одразу ж з'явилася сліпуча щілина. Світло, що буяло надворі, здавалося, тільки й чигало на те, щоб Яринка їх одчинила. Ввірвалось до кімнати, облило її зверху донизу, лоскітно пробігло по тілу, підхопило й винесло за поріг.

Лише встигла подумати, що заспала і надворі вже день.

Але дня не було — була ніч. Така ніч, яка ще в її житті не траплялась.

Вгорі, мов із скла прозорого, небо. І неправдоподібно великі зірки. Мільярди зірок без кінця спливали з бездонних глибин, лягаючи на Яринчині очі. А між землею і небом, вже по цей бік отієї скляної прозорості, майже в зеніті, гойдався величезний, мов з іншого світу позичений, місяць. І стільки світла лилося з нього, що болісно було дивитись очам.

Щось нереальне, щось наче з казки було в оцій із срібного сяйва витканій ночі. І дерева, й будинок, і Медова гора — все мовби рухалось, мовби пливло, тихенько погойдуючись: Яринка мимоволі вхопилась за дерево, що росло коло дверей, — дерево враз ожило, срібним дзвоном озвалося листя, а під корою запульсував теплий сік.

Глянула Яринка вниз — весь виселок купався у сяйві.

Подивилася далі — з-за високих тополь виглядало посріблене море. Воно наче спухло, здіймаючись назустріч великому місяцеві, — сягне неба, а тоді опадє й велетенською хвилею накопить на берег.

І весь простір довкола сповитий тишею. Напоений тишею. Пронизаний тишею. Такою величезною тишею, що все заніміло, боячись і дихнути, — щонайменший звук — і вона сніговою лавиною обвалиться на весь оцей світ.

Дивовижне відчуття стало проймаєти Яринку, наче вона теж вся зіткана з цього срібного сяйва. І вже не підвладна законам, які досі тяжіли над нею. От махне руками й полине, вся до кінця розчинившись у просторі, в сріблястому мерехтінні, й опуститься невагомою хмаркою аж на он тих горах, що бовваніють далеко попереду. Або поверне в бік моря, ковзаючи нечутно над хвилями.

І, відчуваючи власну прозорість, власну легкість і дивовижну розкутість, наче вона вже й не була Яриною, не була вже й людиною, а до кінця належала оцій ночі, мерехтінню оцього сріблястому, немов відгукуючись на владний чийсь поклик, що в ній залунав, перетнула двір, вийшла на вулицю.

Підіймалася вгору легко й нестримно — наче летіла. Минала притихлі двори, сонні

будинки, з яких ані звуку, лише дерева вітали її передзвоном ледь чутним, впливаючи назустріч прозорими тінями. І не було страху. Зовсім не було страху. Немов отой поклик, що вивів її на дорогу, весь час був поруч і тихо нашіптував: "Я з тобою. Йди і нічого не бійся".

Кінчився виселок, дорога ще крутіше подерлася вгору. Власне, це вже й не дорога була — добре втоптана стежка, якою тисячі відпочиваючих видирались на Медову. Вона оббігала скелю, ведучи на той бік, де було похиліше, і чим вище підіймалась Яринка, тим просторішим, ширшим, безмежнішим ставав зачарований світ, що лежав унизу. Вже бачила навіть світлу смужку прибою: за кожним разом вздовж берега від мису до мису пробігав ланцюжок миготливих вогників, спалахував, гаснув і знову спалахував — у вічному русі, вічній неспокої. І подих моря, спокійний, густий, врівноважений, долітав аж сюди.

Стежка стала ще крутішою. Наче викута з срібла, з'явилася скеля, що вінчала Медову. З цього боку вона була зовсім невисока, в два людські зрости, не більше. Яринка тільки встигла подумати, що можна запросто вибратись на неї, як на скелі з'явився юнак.

Він наче виник з нічого, зматеріалізувався з повітря, з місячного сяйва, Яринка могла б заприсягтися, що не бачила, як він видирався на скелю. Стояв над самісіньким урвищем, що стометровою стіною обривалось донизу, і Яринці раптом здалося, що він стоїть тут завжди. З тих далеких часів, коли внизу ще жили генуезці, тільки вдень його не видно, а видно лише вночі, та й то не кожного разу. Стоїть, наче вирізьблений, на тисячоліття застиглий, як одна з отих статуй античних, які вдивляються у вічність поверх голови людських поколінь.

Яринка сама застигла, не знаючи, що їй далі робити: тихо повернути назад чи підійти до скелі. Чи просто стояти, ждучи, що буде далі.

А юнак раптом розпустив крила. Велетенські, як у метелика. Такі тонкі й прозорі, що крізь них видно було всі зірки й просвічував місяць. З тихим шелестом згорнув, знов розпустив, тіло його враз наче видовжилось, він махнув крилами й полетів. Був щойно і щез. Наче привид. Мов тінь.

Яринка метнулась до скелі: здалося, що юнак звалився. Обдираючи коліна, ламаючи нігті, видерлася на те місце, де він щойно стояв, з острахом глянула донизу. Там юнака не було. Тільки гостре каміння та ще нижче крутий схил, вкритий травою й кущами.

Але ж стояв він щойно отут! Стояв!

Ось і місце, нагріте його ногами.

Подумала, що він от-от може вернутись. Швидко спустилась і наткнулась на одяг. Недбало кинутий, наче юнак зривав його на ходу. Джинси, футболка і поруч кросівки. Все приношене й стоптане, воно зберігало, здається, форму тіла, що його облягало недавно. Юнак звільнявся від одягу, як метелик від кокона. Яринка ледь утрималась, щоб не діткнутись рукою — пересвідчитись, що це все насправді.

Потім пірнула в куці — відчувала, що не зможе піти, не дочекавшись юнака.

Що то в нього було — дельтаплан чи якийсь інший пристрій, так і не встигла розгледіти. Тільки без мотора. Мотор було б чути.

Сиділа застигла, не зводила зі скелі погляду.

Він виник так само раптово, як і полетів. Тихо зашелестіли крила, згорнулися за спиною. Й зникли. Щойно ж були, велетенські, вдвічі більші од нього, і щезли. Яринка перевела погляд на його руки — в руках нічого не було. Легко спустився донизу, став одягатись. І коли вдягнувся і зник вниз, Яринці знову здалося, що їй все те примарилось.

Пішла слідом: його не було вже видно. Тільки ніч, тільки сонні хати й дерева, тільки спокій і тиша. Така таємнича, що ставало аж моторошно.

Обережно ступаючи, майже скрадаючись, зайшла Яринка у двір, одчинила двері, пірнула в темряву. Забралася в ліжку, з головою сховалась під ковдру, бо її огорнув раптом страх. Здавалося, що хтось великий і темний, волохатий, як велетенський павук, зупинився над нею. Зачаїлась, прислухаючись, потім не витримала, обмираючи од власної сміливості, вивільнила руку, помахала в повітрі. Темрява заколихалась, заструмувала, її обтікаючи, волохата потвора попливла-попливла в бік дверей — зникла з кімнати. А тут ще прокинулася мама. Потягнулася солодко, скрипнула ліжком, і той земний звук остаточно розвіяв страх.

Стало тепло й затишно. Вже засинаючи, згадала: "Хай мені присниться Медова. І отой хлопець. І крила..."

А прокинувшись, не знала: наснилося все те їй чи було насправді.

Вийшла надвір: нічні чари геть зникли. Чисте й ясне, напиналося небо, в ньому вже світилося сонце. Гули машини, перемовлялися люди, тиші як не було, а Медова прозиралась до останнього кущика, до останньої тріщини в скелі, і не було в ній і натяку на нічну таємничість. "Наснилося", — вирішила з жалем Яринка. А тут іще мама, вся в бігуді, виглянула з дверей:

— Буди тата! Скільки можна вилежуватись!

Тато ще спав: намет аж здригавсь од хропіння. Витикалися лише великі підшви. Надимаючи щоки від стримуваного сміху, Яринка підбрала гілочку, полоскотала спершу одну п'ятку, потім другу. Хропіння урвалось, ноги конвульсійно смикнулись, пірнули в намет.

— Га?.. Що?..

І тато виліз сонним ведмедем.

— Уже ранок? — здивувався він. Покліпав на сонце очима, мов промиваючи їх од дрімоти, кілька разів присів, викидаючи вбоки руки, — ото й уся фіззарядка.

— Мама вже встала?

— Умгу, — кивнула головою Яринка. Раптом подумала, що тато вночі міг виходити з намету, і, ще надіючись, що оте все їй не приснилось, спитала: — Та, ти вночі виходив надвір?

— Вночі? — замислився тато. — Здається, виходив.

— Ну пригадай! — Яринці вже здавалось, що від татової відповіді буде залежати

все. В неї аж сльози навернулись на очі.

— Таки виходив... А що?

— Ніч яка була, та? — спитала Яринка з надією.

— Ніч?.. Гм, ніч... Ніч як ніч... Місяць, здається, світив...

— І більше нічого?

— А що ще мало бути?

— Та нічого. Я просто так...

Розчарована, пішла од намету.

Цілий день почувалася так, немов щось загубила.

Тому, може, в неї протягом дня був кепський настрій. А може, тому, що оті два юнаки знову наткнулись на неї. Біля моря, на пляжі.

— Привіт, мала!

— В дитсадок сьогодні не йдемо?

І пішли сміючись.

У Яринки півдня паленіли після цього шоки. Пасла їх сердитими очима, думала, як їм відповісти, коли ще раз підійдуть, але вони більш не підходили: купались, а потім грали в м'яча з якимись особливо бридкими дівчатами. Тож Яринка навіть зраділа, коли мама, перегрівшись на сонці, стала збиратись додому.

— Якщо хочеш, побудь ще з татом. — Тато міг смажитись з ранку до вечора.

— Не хочу! — сказала Яринка. І, глянувши сердито в бік юнаків, пішла геть з пляжу.

І Медова гора, як таємниця, як нерозгаданий сон, весь час була перед нею.

Вже лягаючи спати, Яринка подумала: "Прокинусь серед ночі чи ні?" І знов, як і минулої ночі, проснулася хвилина в хвилину: могла й не дивитись на годинник. Прокинулась, наче її хтось розбудив, ледь чутно діткнувшись ласкавими пальцями: "Яринко, вже час!"

Було так же темно і тихо. І так міцно спала мама. Яринка звелася, одягнулась і тихенько вийшла, пірнувши в сріблясту розлитість.

Срібний місяць, сріблом наповнене море. Срібні дерева, срібна вгору дорога. Срібна легкість і срібна прозорість — Яринка не йшла, а летіла, ледь торкаючись гладенької тверді: ще один крок, ще один помах руки — і вона злетить у повітря. З срібла викута скеля, пуста і німа — юнака не було.

Не прийшов?

Розчарована, глянула на те місце, де минулої ночі лежав його одяг: одяг був на місці. І джинси, й майка, і ті ж кросівки. Підійшла, взяла майку до рук. Розгорнула навпроти місяця, щоб краще роздивитись малюнок.

На майці був зображений крилатий юнак, що підіймався у небо до сонця.

— Що ти тут робиш?

Яринка так і залякла.

— Тобі що тут потрібно?

А вона все ще стояла зіщулившись.

— Дай сюди!

Дві темні руки простягнулися з-за плечей, висмикнули майку.

— Ти хто така?

Аж тепер повернулась на сердитий голос — вчорашній юнак стояв перед нею.

— Ти підглядала?

Яринка так затрусила головою, що голова мало не злетіла з плечей.

— А що ти робила?

— Я прийшла... подивитись на море...

— На море? — перепитав юнак недовіжливо. — На море — до моря треба йти, а не дертися вгору. — Голос його, однак, пом'якшав, він нахилився за джинсами. — Одвернись, я одягнуся.

Яринка слухняно одвернулась: чула, як шелестів одягом.

— Ну, бувай! — сказав він насмішкувато. — Милуйся морем, заважать не насмілююсь.

— А крила? — вирвалось у Яринки — юнак нічого не ніс у руках. — Ти забув крила!

— Таки підглядала! — закричав юнак на Яринку. — Не смій шпигувати, чуєш?! Ще раз застану — спущу вниз головою!

І зник за крутим вигином.

"Чого він так розлютився? Що я йому таке сказала?" Яринка оглянулась, шукаючи поглядом кинуті крила, але крил не було. Ні під скелею, ні під кущами: вона б їх помітила — так добре було видно.

"Ну й хай..."

Повна образи, теж пішла.

Юнака не було видно. Мабуть, десь недалеко й жив і встиг пірнути в садибу.

"І ногою більше туди не ступлю!" — поклялася Яринка, вже засинаючи.

Але настала ніч і владно покликала її з ліжка надвір. Яринка йшла, обмираючи, що ось вона мине отой вигин і віч-на-віч зіткнеться з ним. Стоїть і, суворий, чекає на неї. Обмирала, а таки продовжувала йти — ноги самі, всупереч її волі, несли вперед.

Юнака не було. Не лежав і його недбало полишений одяг. Яринка зітхнула полегшено, а разом відчула й розчарування: а що, як він зовсім не з'явиться? Знайшов іншу гору. Хіба їх мало довкола! І тільки отак подумала, як знизу долинув ледь чутний рух: щось тріснуло, шелеснуло, зашурхотів камінець. Яринка метнулась в найближчі кущі, зачаїлась: з-за вигину показала голова юнака, потім вся його постать. І в руках він знову нічого не ніс.

Де ж він ховає крила?

Юнак тим часом підійшов до скелі, підвів угору обличчя. Яринка мало не ойкнула, таке воно в нього було прекрасне. Щось від місяця, від оцієї срібної ночі було в тому обличчі.

А він уже роздягався. Порух недбалий — і весь одяг опав, наче листя. Лишившись у плавках, вибіг на скелю. Постояв незрушно, вбираючи в себе весь простір, і враз, наче в казці, в нього за спиною вирости крила. Махнув ними і полетів. Безгучно, як привид,

як тінь. Щойно ж стояв і зник.

Приголомшена, вражена, не знаючи, що їй далі робити, Яринка все ще сиділа на місці. Відчувала одне: зараз устати й піти вона нізащо не зможе.

Врешті вибралась з кушів. Стала відкрито під скелею: губи міцно стулені, пальці стиснені в кулаки. Готувалася до найгіршого: що він, повернувшись, спробує скинути її із скелі донизу.

Він її, мабуть, побачив ще здалеку — мовчки опустився на скелю (дивовижні крила зібрались, згорнулись, зникли, наче розтанули), мовчки пройшов мимо неї. Мовчки вдягнувся. Лише тоді подивився на неї. І в погляді його не було уже гніву.

— Ти знову прийшла?

— Прийшла, — видихнула з себе Яринка.

— І що накажеш робити з тобою?

Вся постать Яринчина говорила, що вона й сама не знає, що з нею робити.

— Гаразд, — вирішив тоді юнак. — Пішли... Дай руку, а то ще оступишся.

Яринка покійно подала руку: долоня його була як вогонь.

Почали спускатись донизу, Яринка майже не дивилась під ноги — тягнулася зором до нього. Він був на голову вищий од неї і такий широчезний в плечах, що міг би запросто посадити її на рамено.

— Як тебе звати?

— Ярина. — Сама ж не спитала, як звати його, чомусь здавалось, що він взагалі безіменний.

— Ти звідки?

— З Києва.

— Землячка?.. Скільки ж тобі років?

— Сімнадцять, — додала для солідності півроку Яринка.

— То ти вже зовсім доросла!

Яринка ствердно кивнула: відчувала себе такою дорослою, що могла запросто йти з оцим юнаком, взявшись за руки.

— Де ти живеш?

— Ось тут. — Яринка й незчулась, як дійшли.

— До побачення, — сказав тоді їй юнак. Стояв перед нею серйозний, як вчитель. — І менше ходи серед ночі.

— А ти? — спитала Яринка. — Ти ж ходиш!

— Я — літаю... Ну, йди. — Підштовхнув її легенько рукою, і вона слухняно ступила в двір.

— Ярино!

Яринка так і стрепенулась — ще ніхто не називав її так по-дорослому. Юнак все ще стояв коло воріт.

— Що ти післязавтра робитимеш? Хочеш піти на Три Брати?

— Уночі? — Яринка мимоволі глянула в той бік, де бовваніли, підіймаючись до неба, розмиті вершини.

- Вдень.
- Хочу.
- Тоді я тебе знайду. Бувай.

Повернувся й пішов. І її знову вразили його плечі. Таких широких плечей вона ще не бачила ні в кого.

Спала чи не спала решту ночі Яринка, важко сказати. А якщо навіть і спала, то і вві сні думала, як одпроситися в мами в похід на Три Брати. А вранці, ледь розплющивши очі, зірвалася з ліжка й побігла до дверей: раптом здалося, що Три Брати зникли. Хіба мало чудес буває на світі?!

Одчинила двері — й одразу ж навпроти, як у великій картині, виникла гора. Мов усю ніч терпляче чекала на неї. Три могутні вершини, одна вища за одну, здіймалися на фоні синього неба. Закам'янілі Три Брати велично підіймалися вгору, виступаючи з чистої-пречистої зелені, що хвилиною накопилася знизу. Накотилась, ударилась та й застигла навіки.

Пронизана величною тією красою, Яринка довго стояла в дверях. Їй уже здавалось, що вона помре, як не піде завтра в ті гори.

Цілий день мучилась, як сказати мамі про майбутній похід.

Аж увечері, коли відступать уже було нікуди, наважилась:

- Ма, я піду завтра в гори.
- Куди-куди?
- В гори. На Три Брати. Мене запросили, — одним подихом випалила Яринка.
- Хто запросив?
- Ну... один хлопець.

— Хлопець? — У мами було зараз таке обличчя, наче вона почула: "крокодил" або "лев". — Коли він тебе запросив?.. Коли ти встигла з ним познайомитись? — Мама була вже, мабуть, на тій грані, за якою непричотніють.

— Вночі, — бовкнула Яринка.

— Боже, вночі! — жажнулася мама. І повернулася до тата, що вдавав, наче оця розмова його не стосується. — Ти чуєш, що твоя дочка виробляє? Вона серед ночі знайомиться з чужими хлопцями!

— А коли ж іще знайомитись? — бовкнув тато.

Отут уже перепало татові. Тато тільки сопів та мовчав: вирішив, мабуть, увесь вогонь перебрати на себе.

— Я скоро здурію з вами! — патетично вигукнула мама. — З чужим хлопцем!.. Уночі!.. Нікуди ти не підеш!

Тоді Яринка вдалася до випробуваного засобу: сіла й заплакала. Плакати вона могла скільки завгодно. Хоч з ранку до вечора. Хоч цілу добу.

— Порюмсай, порюмсай! — сказала мама на доччині сльози. — Хоч буде чим помити підлогу.

Та згодом не витримала. Та й хто зміг би витримати гіркий отой плач!

— Що то за хлопець?

— Хороший, — схлипнула крізь сльози Яринка.

— Хороший! — пирхнула мама. — Тобі всі хлопці хороші!.. Та не плач, бо не пущу!

— В Яринки миттю висохли сльози. — Як ти з ним познайомилась?

— Уночі... Виглянула на вулицю, а... — Тут у Яринки вистачило кебети трохи заспокоїти маму. — ...А вони саме йшли.

— То він був не один?

— Не один. Хлопці й дівчата.

— І куди ж вони йшли серед ночі? — знову наповнилась підозрою мама.

— На Медову... Подивитись на море.

— Гаразд, лягай спати, — сказала мама. — Вранці вирішимо... Боже, як у мене болить голова! Здуріти можна од ваших затій!

Мама ковтала пілюлі, Яринка подавала їй воду. Відчувала себе винною, але не такою мірою, щоб відмовитись од Трьох Братів.

— Підеш, — сказала мама вранці. Ї уточнила одразу ж, коли Яринка кинулась її цілувати: — Тільки разом з татом. Саму я тебе не пущу.

Яринка одразу ж побігла в сад.

— Та! — закричала ще здалеку. — Швидше вставай, йдемо на Три Брати!

— Мама сказала? — поцікавився тато.

— Мама.

Тато більше ні про що й не розпитував, слово мамине давно уже стало для нього законом. Виповз із намету, пішов умиватись.

Поснідали, зібрались в дорогу — на цілісінький день. Мама все вкладала до величезної сітки, наказуючи татові пильнувати за дитиною, ока з неї не спускати, бо невідомо ще, що то за хлопці й дівчата ("Серед ночі знайомитись!"). Та щоб стереглися гадюк, що ними, за твердим переконанням мами, гори так і кишать. Тато мовчки кивав головою, це в нього вже був наче умовний рефлекс: як тільки мама заговорить, так і починає кивати, Яринка ж весь час, поки збирались, була як на голках — здавалось, що вони безбожно запізнюються.

Та ось вже сітка врешті-решт напакована.

— Так де ж твої нові знайомі?

Яринка вибігає в двір, і радісна хвиля б'є їй в груди — він стоїть по той бік воріт. Яринці раптом здалося, що він нікуди й не йшов — простояв цілу ніч, на неї чекаючи.

— Ти прийшов? — сяючи, спитала вона.

— Прийшов, — відповів спокійно. В нього були такі світлі очі, наче він їх у сонця позичив.

— Я зараз. — Та Яринка згадала про маму, яка обов'язково вийде за нею. — Йди, я тебе наздожену.

Юнак повернувся, пішов, і Яринку знову вразили його плечі.

Влетіла в кімнату.

— Та, пішли!

— А де твої знайомі? — це вже мама.

— Вони вже пішли. — Очі Яринчині були чесні-пречесні. — Ми їх наздоженемо... Ну, пішли, та!

— Йду вже, йду. — Тато саме брав величезну сітку, куди можна було посадити ще й маму.

— Не впади, бо розіллеш, — попередила мама. — Та не дуже баріться... І стережіться гадюк... Гарні друзі в тебе — й почекають не схотіли! — Це вже вслід, коли вийшли на вулицю.

Юнак очікував їх унизу, на алеї під кипарисами. Був у тих же джинсах, футболці й стоптаних кросівках і простоволосий. Світла чуприна спадала на лоб, на спокійно розпластані брови.

— Не боїтесь, що сонце насмажить? — Тато був у жіночій панамі, Яринка — в легенькій хустинці.

— Ні, — відповів чемно юнак. — Не боюсь.

— Мене звати Кость Петрович, — сказав тоді тато, дивлячись на юнака знизу вверху. — А вас?

— Юрко... І дайте, будь ласка, вашу сітку.

— Ну, якщо вам не важко... — одразу ж погодився тато.

Йдучи понад морем, за годину добрались до величезної бухти. Береги, підмиті зимовими штормами, круто підіймалися ввись, а ще далі, залиті палаючим сонцем, підіймалися три вершини — Три Брати. Глибокі каньйони прорізали весь берег, і Юрко пояснив, що одним із них і доведеться підійматися вгору. Яринка і тато вирішили одразу ж скупатись, бо Юрко відмовився, сказав, щоб купались, а він почекає.

Яринка, трохи здивована, як це можна бути на березі моря й не купатись, та ще після такого походу (тато нещасний геть сплив потом), та ще в оцій бухті казковій, де, крім них, не було жодної живої душі, наче це і не в Криму, та ще в оцій неправдоподібній воді, що набігала ледь помітними хвильками, ворущачи камінці різнобарвні... Яринка скинула халатик, роззулась і, зірвавши на ходу вже хустину, кинулась у воду.

Плавала, пірнала, як качка, а Юрко сидів на березі й дивився на неї, і від того їй здавалось, що й вода напоєна щастям.

— Та, дивись! — Яринка пірнула, щоб показати татові, а більше Юркові, як під нею глибоко, і, розплющивши широко очі вже під водою, в казковому світі, повному рухливих сонячних тіней, побачила вогник, що непорушно лежав на самому дні. Що то за вогник, звідки він взявся і чому горить у воді, а не гасне, Яринка не встигла подумати, бо їй забракло повітря, і вона пробкою вискочила на поверхню.

— Там якийсь вогник! — закричала, одкашлявшись, і знову пірнула.

Вогник не зник, горів ще яскравіше.

Опустилась, простягнула руку, вхопила, відштовхнулась од дна.

— Дістала!

І попливла щодуху до берега.

Вибравшись з води, чомусь побігла не до тата, який лежав мокрим моржем, а до

Юрка.

— Покажи.

— Ось! — сяючи, сказала Яринка і розтулила долоню.

Вогник не згас. Тільки це вже не вогник був, а камінець, прозорий, як скло, а всередину наче хто взяв та й сховав червону, як жарина, краплину. Та червона прозорість весь час витікала з камінця, наче це й не камінь був, а таємниче віконце до іншого світу. Юрко нахилився, мов хотів заглянути в нього, Яринка теж схилилась, і його волосся лягло на її мокре чоло, а лоб притулився до лоба. Вони подивились вже не на камінець, а одне на одного, враз підхоплені якоюсь млосною хвилиною; серце Яринчине завмерло, а потім застукотіло так, наче вона щойно бігла щодуху. Ніколи ще вона так не дивилася хлопцеві в очі.

Спалахнула, одвела погляд.

— Це сердолік, — долинув до неї голос Юрка. — Вважай, що тобі пощастило.

— Сердолік, — зачудовано повторила Яринка. Кожне слово його, що б він не сказав, лунало для неї як відкриття.

— Тебе полюбило море, якщо одразу піднесло такий подарунок, — сказав він серйозно.

— Хочеш — візьми, — простягнула одразу ж руку Яринка.

— Ні, — похитав він головою, — цей камінець належить тобі. Сховай і не загуби. Приїдемо до Києва — замовимо кулон. У мене є знайомий художник.

— Кулон! — Для Яринки мав зараз увагу не майбутній кулон, а те, що вони зустрінуться в Києві.

— Пора йти, — звівся Юрко.

— Куди? — здивувалась Яринка. — Куди ще йти з оцієї казкової бухти?

— На Три Брати.

А, на Три Брати!.. Яринка оглянулась на тата: тато вже дрімав проти сонця. Уявила, як йому важко буде підіймати свої сто кілограмів на оті он вершини, глянула благально на хлопця:

— Можна татові лишитися тут? Він нікуди не піде. Хоч до вечора чекатиме. І тобі легше буде без сітки... Можна?

— Хай лишається, — відповів Юрко, посміхнувшись, і обличчя його наче осяялось зсередини.

— Тільки ти йому про це скажи. — Яринці чомусь дуже хотілось, щоб тато почув про це не від неї, а од Юрка.

— Костю Петровичу, — запитав дуже ввічливо і дуже серйозно Юрко, — можна, ми підемо в гори удвох? Поки ви тут відпочинете?

— Ми недовго, та!

— Ну, якщо недовго... — Татові, мабуть, до смерті не хотілось рушати з місця. — Тільки ж стережіться гадюк! — згадав, мабуть, маму.

Те "недовго" тривало добрі чотири години.

Але що таке чотири години для двох, коли вони юні? Що таке час взагалі для

необтяжених роками?

Спершу підіймались каньйоном. Високі стіни то нависали над їхніми головами, погрожуючи от-от обвалитись, то враз розступалися, і вони виходили в мініатюрні долинки, відгороджені, замкнені від усього світу мовби фортечними мурами. Тут росла буйна трава, і червоніла шипшина, і глід простягав свої ще недозрілі плоди, від яких одразу ж вгамовувалась спрага, а то й червонючий, аж чорний, кизил, що від нього важко було одірватись, — Яринка все жалкувала, що не захопила торбинки: принести татові. А під ногами, де під час злив ревіли шалені потоки, змітаючи все на своєму шляху, лежали нагромаджені купи каміння, а то й валуни величезні, і на них треба було видиратись, вчепившись у Юркову простягнену руку. Яринку знову вражала легкість, з якою він долав усі оті перешкоди, наче він щодня отут підіймався і знав кожен камінчик.

— Ти давно тут ходиш? — спитала, коли зупинились перепочити. До трьох скель, що застигли вгорі, ще було ой-ой-ой!

— Восьмий рік.

— Сам приїжджаєш чи з батьками?

— Сам... Батьки мої давно загинули. Коли мені було вісім років. — Він, здається, одразу ж і пожалкував, що обмовився, бо насупивсь. І, звівшись, вже на Яринку не дивлячись, якось аж сердито скомандував: — Пішли!

Яринка й не подумала на нього образитись, так його зараз жаліла. Не могла уявити, як це можна позбутись батьків. Мама і тата.

— Вони в мене були альпіністами, — сказав згодом Юрко.

Сиділи на вершині найменшого Брата — в Яринки все ще тремтіли руки й ноги від прямовисного, майже в лоб, підйому. Іноді щосили притискалась до гарячої скелі, відчуваючи, що ось-ось зірветься й шасне донизу, на безжалісне, гостре каміння, але з'являлась його дужа рука і лунав його напрочуд рідний голос:

— Спокійно. Спокійно... Нічого страшного немає... Ставай от сюди... Бачиш, яка ти молодець!

І канудливий клубочок, що підкочував Яринці під горло, одразу ж зникав.

А тепер вони на вершині. Звідки до сонця рукою подати. Де все живе й неживе лишилось далеко внизу. Де нікого немає, крім них. Де тільки вітер та синява. Та оці його слова про батьків, які були альпіністами.

— Обоє загинули в горах. Спершу мама, а другого дня тато. Коли вже спускались з вершини. Тато ніс мертву маму, і так удвох і полетіли...

В Яринки болісно ламаються брови. Уявляє чомусь його батьків птахами. Великими-великими птахами. Мама загинула, і тоді тато-птах, згорнувши крила, каменем упав на землю. На гостре каміння.

— А ти? — питає Яринка — очі її повні сліз.

— А я навчився літати. І щоліта приїжджаю сюди.

— Ти сам змайстрував собі крила?

— Змайстрував? — Він якось дивно подивився на неї. — Я їх не майстрував. Вони

самі вирости.

— Як вирости? — вражено спитала Яринка.

— Ти літала вві сні? — спитав у свою чергу Юрко.

— Умгу... Коли була ще маленькою, — розсміялась Яринка. — Так смішно: досить махнути руками — і вже полетіла.

— А проснувшись, хотіла літати? Насправді?

— Ні, — подумавши, чесно відповіла Яринка.

— А я хотів. Я дуже хотів. Особливо коли не стало батьків. Так хотів, що уже й жити не міг. І одного разу стрибнув з дев'ятого поверху...

— З дев'ятого? — жажнулась Яринка. — І не розбився?

— Як бачиш, — усміхнувся Юрко.

"Яка в нього гарна усмішка!" — подумала Яринка.

— Як же ти уцілів?

— Уцілів, бо, поки падав, у мене вирости крила.

— І тобі не страшно було?

— Не страшно. Я знав, що обов'язково полечу. Я не міг не полетіти!.. Крила з'явилися вже при самій землі. Вони наче вибухнули. Я навіть відчув, як на спині тріснула шкіра. Так заболіло, що закричав... Але тут мене підхопило, понесло, і я м'яко опустився на землю.

— І ніхто тебе не побачив?

— Ніхто, я стрибнув серед ночі. Коли усі спали. — Юрко знов усміхнувся, щось смішне пригадавши. — Ти б подивилась, яке було в мого дядька обличчя, коли я, піднявшись, подзвонив, а він одчинив мені двері!

— А ти хіба не міг злетіть на балкон? В тебе ж уже були крила!

— Не міг. Я тоді ще не вмів літати. То вже потім, пізніше...

Юрко замовк. Мовчала й Яринка. Не знала, вірити йому чи не вірити, хоч не схоже було на те, що він говорив неправду. Та й навіщо? Що він вигравав, вигадуючи про крила? А все ж відчувала, що не матиме спокою, поки остаточно переконається, що все сказане правда.

— Слухай... Ти не розсердишся на мене?

— За віщо? — спитав Юрко. Обхопивши коліна руками, дивився кудись в далечінь. А на лиці його лежав хмаринкою сум. Може, думав про батьків...

— Як я тебе щось попрошу. Не розсердишся?

— Що саме попросиш?

— Пообіцяй не сердитись. — І Яринка благально торкнулась його руки.

— Не розсерджусь.

— Покажи свої крила. — І, злякавшись того, що він таки розсердиться, швиденько додала: — Я тільки гляну разок... І нікому-нікому не скажу. Навіть мамі. Чесне-пречесне!

Юрко якось дивно подивився на неї. Потім звівся, став мовчки стягати футболку. Широкі плечі його засяяли здоровою смагою.

— Дивись, — сказав він і повернувся до Яринки спиною.

І Яринка побачила крила. Двоє крил, притулених щільно до спини. Осяяні сонцем, вони переливалися сріблом, струмували, стікали донизу і знов підіймалися вгору. Якась сила, якийсь рух вчувався у них, якийсь трепет невпинний — Яринці здалося, що вони от-от самі собою розгорнуться і Юрко злетить у повітря.

Злетить? Але ж вони такі маленькі! А ті були величезні.

— А де ти подів оті, великі? — зачудовано спитала Яринка. — На яких літав уночі?

Юрко повів плечима — і за спиною в нього вибухнули крила: величезні, як у гігантського метелика, вони так і війнули в обличчя Яринці. І були такі тонкі, що крізь них прозирало все: і гори, й дерева, і море, й небо. Вони тремтіли, переливались веселкою, звали до руху, до лету.

— Полети! — попросила Яринка. — Ну, полети!

— Вдень? — здивувався Юрко. — Щоб хтось побачив?

Повів плечима — і крила враз опали, згорнулись, притулилися щільно до спини.

Спускалися мовчки. Юрко чи то вже розкаювався, що показав крила, чи з іншої причини, тільки все мов сердився на Яринку. Вона теж, почувавши перед ним якусь провину, не сміла на нього й глянути. Стрибала відчайдушно з каменя на камінь і коли б зламала ногу, то лише сказала б: "Ото так тобі й треба!"

Вже в невеликій бухті, що межувала з тією, де вони зупинились, Юрко холодно мовив:

— Ти йди. Я купаюсь.

І Яринка, маленька, нещасна, не знати чим і ображена, побрела, не оглянувшись жодного разу, до тата, що, здається, як ліг, так і пролежав голічерева оці чотири години.

— Вернулась? А де ж поділа Юрка?

— Зараз прийде. — Боячись розплакатись, Яринка сіла поруч. Лише зараз відчула, як натомиласть.

— Що це з тобою?

— Нічого!

Роздягнулась, роззулась, кинулась в море.

І, вже пірнувши під воду, згадала про сердолік. Що лежав у кишені в халаті. Раптом здалося, що вона його загубила. Відштовхнувшись од дна, чимдуж попливла до берега.

Сердолік був на місці. Засяяв живою жариною, і Яринка, заспокоївшись, знов побігла у воду.

Потім вони їли передане мамою, і все було, як ніколи, смачне, тим більше що Юрко, здається, пересердився: підійшов, як завжди, спокійно-привітний. Тож Яринка подавала йому найласіші шматки та й сама не ловила гав, і згодом на газеті не лишилося й крихти. Тато зібрав газету, щоб одкинуть чимдалі, але Юрко перехопив її з татових рук, відніс у каньйон і там спалив. І коли вертались, то підбирав і односив подалі од берега все, що накидали люди. Як у себе в кімнаті.

Мама їх трохи полаяла ("Нарешті прийшли! Я вже хтозна-що й передумала!"), але й

це не зіпсувало Яринчиного святкового настрою, тим більше що й тато її не "продав": сказав, що разом з ними піднімався у гори. "Може, хоч трохи схуднеш", — зауважила мама і ще поцікавилась, чи багато було гадюк. І не повірила, коли Яринка відповіла, що не стріли жодної. "То ви так дивились. Укусила б, тоді побачили б!" Мама немов аж жалкувала, що їх обминули гадюки. А Яринка, вже лігши в постіль, подумала, що і сю ніч піде на Медову й зустріне Юрка. І, щаслива, заснула.

Їй ганебно заспала. Прокинулась, коли мама вже приготувала сніданок.

— Уставай, мандрівнице, бо й сонце проспипш! Та біжи буди свого татка — скільки можна хропти?

Вийшла Яринка надвір: сонце, небо, море безкрає і Медова гора, що з докором дивилась на неї. "Я пропала! — подумала в розпучі Яринка. — Він ніколи мені цього не простить!" Їй уже здавалось, що Юрко, образившись, зібрався й поїхав додому. І, розбуркавши тата, не втрималась од сліз:

— Та, він не прийде!

Плакала гірко й невтішно, відчуваючи себе найнещаснішим у світі створінням.

— Хто, Юрко? — здогадався одразу ж татусь. — Та де він подінеться, доню! Прибіжить як обпечений! — Обійняв Яринку за плечі, дорогий, рідний, близький, і так солодко було плакати, ввіткнувшись у татові груди обличчям. — Ну, годі. Поплакала, й досить. Ми твого Юрка й під землею знайдемо. Хай лиш спробує мою доню покривдити!

І Яринці трохи полегшало. Хоч цілий день ходила сама не своя. Та ще треба було прикидатись безтурботно-веселою, щоб нічого не запримітила мама. І кожен високий хлопець, кожен юнак здалеку здавався Юрком. "Він!" — так і тьохало серце. І щоразу була розчарована. Хоч могла б і не виглядати: там, на Трьох Братах, він сказав, що ніколи не бува на цім пляжі. "Тирло! Лежать оселедцями і дуже щасливі". І ще додав, що він не втомлюється дивуватись лінощам курортної публіки. Сто кроків відійти — і вже простір, вже не треба штовхати сусіда, щоб відвоювати собі місце. Ні, злазяться докупи, наче тюлені, купаються у збовтаній воді, де за тілами й моря не видно, і, провівши отак увесь місяць, повертаються додому щасливі: ми побували на морі!

Яринка відчувала себе в цей день теж "оселедцем": на неї весь час наче проливалась Юркова зневага. Кидалася в хвилі, запливала чимдалі, за кольорові буї, на неї кілька разів кричали у мегафон: "Дівчино в червоному купальнику, негайно верніться назад!" А одного разу підпливли навіть човном: "Ти що, хочеш потонути?" — спитали сердито. "Хочу!" — відповіла Яринка ще сердитіше і пірнула, втікаючи од простягнених рук, а доведена до істерики мама казала, що більше не пустить її до моря.

"Ну й хай! — думала Яринка, ткнувшись обличчям у гальку. — Дуже воно мені, ваше море, потрібне!"

І, повернувшись додому, раніше вклалася спати, щоб не проспять хоч цю ніч...

— Ти прийшла? — спитав він зраділо.

— Прийшла! — видихнула щаслива Яринка: вся розпука, всі невтішні думки щезли,

як дим.

Він на неї чекав!

— А я думав, що ти вже не прийдеш.

— Я і вчора прийшла б, та заспала, — призналась Яринка. — Ти сьогодні будеш літати? — І благально доторкнулась до нього: — Полети! Ти так красиво літаєш!

І коли він полетів — розтанув у прозорій пітьмі, Яринка й собі забралась на скелю. Враз пригадала його розповідь, як він стрибнув з дев'ятого поверху, подумала: "А я змогла б?" Обережно, щоб часом не звалитись, ступила на край, ще обережніше глянула донизу. Темна прірва одразу ж ожила, ворухнулась, поповзла їй назустріч, простягаючи невидимі руки: "Стрибай! Ну, стрибай!" Позадкувавши, Яринка злізла притьмом зі скелі, одбігла як можна далі, стала ждати Юрка.

А він цього разу недовго й літав: йому теж, мабуть, було нудно без неї.

— Коли ми ще підемо на Три Брати? — спитала Яринка.

— Хоч і завтра. Я щодня туди ходжу.

І Яринка поверталась щаслива: буде ще один похід на Три Брати, і не одна ніч на Медовій горі, і перші обійми, і перший поцілунок несміливий, що запам'ятовується на всьєнє життя. І навіть ось така незакінчена Яринчина фраза:

— Коли ми одружимося?..

— А як не одружимося? — перебив він її жартома.

— Одружимося! — аж ногою притупнула на нього Яринка: відчула, як щось мамине ворухнулося в ній.

II

І вони пошлюбилися.

І нажили двох дітей.

І щасливо живуть ось уже восьмий рік.

III

Щасливо?

Мама з самого початку була проти їхнього шлюбу.

Про їхній намір побратись довідалась не в Криму і навіть не тоді, коли вони повернулися в Київ, а набагато-набагато пізніше. Як Яринка закінчила школу. Після випускного вечора, під ранок, коли Яринка повернулась додому, пропахла наскрізь росою, по якій вони щойно бродили.

Яринка кінчала не мамину школу. До маминої треба було добиратись майже годину, спершу на метро, а тоді вже трамваєм, тож її віддали в школу навпроти: перебігла вулицю — і вже дома. Дуже зручно, як на думку батьків, тільки не на Яринчину думку. Особливо коли вона познайомилася з Юрком. Мама знала розклад уроків дочки назубок, і запитання "де ти пропадала?" частіше лунало в їхній квартирі. Яринка могла б, звісно, відповісти, де і з ким, але це була таємниця, якою вона воліла не ділитись навіть з батьками, тож доводилось вигадувати про чергову подругу і при цьому чесно дивитися в мамині очі.

— А чого червонієш?

Червоніє? А чого це їй червоніти? Уже не можна й прогулятись з подругою!

— Ну, гляди. Бо щось у тебе в останній час завелося багато подруг...

Ото так! Вже й подруг не можна заводити!

Паленіючи праведним гнівом, йшла до себе в кімнату.

А там на неї вже чекав Юрко. Невидимий ні для мами, ані для тата, Юрко підступав до неї з порога, заволодівав усіма її помислами. Вчив разом з нею уроки, гортав сторінки художніх книжок, дивився телевізор, йшов, коли надходив час, разом з нею вечеряти. Сідав поруч, брав одну й ту ж виделку, мішав разом з нею цукор в одній і тій же склянці з чаєм, пробував з однієї й тієї ж ложечки, чи не дуже солодкий. "Ти чому усміхаєшся?" — дивувалася мама. "Я? — здригнулась Яринка. — Нічому". — "Ні, з нашою дитиною таки щось робиться. Ти не помічаєш?" — це вже до тата. Тато в усі очі дививсь на Яринку і, звісно ж, нічого ніяк не помічав. Навіть того, що дочка дуже вилюднила за останній рік, стала зовсім дорослою.

Кінчалась вечеря, і Яринка знов поспішала до своєї кімнати. Щоб лишитися наодинці з Юрком. "Завтра ми зустрінемося!" — бриніло, відзвонювало, і нехай зустрічі ті будуть, як пісня пташина, короткі, хай весь час оглядатись доводиться, щоб ніхто не помітив, тим дорожчі вони для Яринки.

А цей вечір весь належатиме їм. Цього вечора не треба буде, зустрівшись, одразу ж прощатися, щоб вчасно прибігти додому: навіть мама прийде опівночі, то що говорити вже тоді про Яринку! Цього вечора вона постарається якомога раніше зникнути зі школи, з якою сьогодні буде прощатись, і до дванадцятої вони будуть з Юрком. Три години, три довгі години, три безконечно довгі години, в які можна вкласти всеньке життя.

— Може, зайти за тобою?

— Що ти, ма! Я сама прибіжу.

— Ну, гляди. Щоб була вдома не пізніше дванадцятої.

Вийшли разом. Яринка в свою школу, мама в свою. На мамі темно-сірий костюм строгого крою. Яринка ж у червоній, яка так їй личить, сукенці. Ще й нові імпорتنі черевички на високих шпильках (місяць вчилася ходити) — вся в новому, в святковому, Яринка так і світилась — стрічні мимоволі задивлялись на неї, задивлялися, і в самих яснішали погляди.

А школа вже чекала Яринку, святково завітчана, школа вітала Яринку осяяними вікнами, крізь які хлюпало веселою музикою. Школа, помолодівши разом з оцими вісімнадцятилітніми, що веселими зграйками злітались до неї, сама наче зірвалася в танок, у кружляння завихрене, що триватиме до самого ранку.

Тільки Яринку даремно шукати серед тих, що танцюють.

Яринка вже в одному з київських парків, і поруч Юрко, і їй більше нічого не треба.

І вже десь опівночі, коли довкола знелюдніло і тиша лягла на склеплені сонно повіки великого міста, попросила жагуче Яринка:

— Візьми мене з собою! Ну візьми!

— А як упадемо?

— Не впадемо.

Стояли над урвищем, що темно западало донизу, і там, далеко вниз, мерехтів таємниче Дніпро, і ліворуч рухливими вогниками перетинав могутню ріку міст метрополітену, а праворуч — міст Патона, а за рікою навпроти вгадувався великий острів: тільки піщана смужечка берега одсвічувала над урізом води. А в темному небі жодної зірки.

— От побачиш — долетимо!

Відчувала таку легкість у тілі, таку невагомість, що здавалось: дмухне вітерець — і вона злетить у повітря.

І таки домоглася свого: Юрко роздягнувся, роззувся, обхопив її спереду, міцно притис до грудей.

— Може, й мені роздягнутись? — прошепотіла Яринка: все в ній враз обмерло, зібгалось в темненьку грудочку страху.

— Не треба.

З м'яким шурхотом розпростались крила, і Яринка не встигла охнути, як моріжок, на якому вона щойно стояла, провалився донизу, а назустріч понеслися чорні списи гостроверхих дерев. Проносились миготливими тінями і щезли одразу; промайнула вузька смужка шосе, гранітна набережна, і вже лиш вода, чорна вода, що волого дихнула в обличчя. Нижче й нижче, Яринка навіть ноги підбрала, боячись зачепитись, їй здалося, що ось-ось вони упадуть, та враз попід нею промайнула світла смуга, і вогонь при самій воді, і чиєсь догори задерте лице з роззявленим од подиву ротом.

Спустились недалеко від берега, на галявині. І майже поруч залунали людські голоси:

— Василю!

— Гов!

— Ти бачив, що за чортівня?

— Яка чортівня?

— Над головою щось пролетіло!

— Птах?

— Та який там птах! Кажу ж: чортівня!

— Пити менше треба було...

— Руки, ноги і дві голови... По пиці ледь не проїхало!

— Якщо по твоїй, то не жалко.

— Тьху!.. Ще й не вірить! От кажу ж, що летіло!

— То піді подивись.

— Еге! І ноги ось трусяться.

— То не ходи. — Василь належав, видать, до стоїків, і його не можна було нічим здивувати.

А вони стояли завмерлі, боячись себе виказати, потім, коли ті двоє нарешті замовкли, Яринка, обернувшись лицем до Юрка (він усе ще тримав її у обіймах), прошепотіла:

— Летімо назад.

— Не зможу, — так же тихо відповів їй Юрко. — Удвох не піднімемось.

— Тоді ходім. Міст недалечко. Я тут бувала.

Взявшись за руки, якомога обережніше перетнули галявину, і тут Яринка знову зупинилась:

— Там же міліція. Як ми пройдемо?

Юрко ж був лише в плавках.

— Постій тут, — сказав тоді Юрко. — Ти можеш мене почекати, поки я злітаю за одягом?

— Можу.

— Стій і нікуди ні кроку. Інакше я тебе не знайду.

Юрко махнув крилами й одразу ж щез, так було темно, а Яринка лишилась сама. І кущі, й дерева одразу ж обступили її, стискаючи простір, а чорне небо опустилось ще нижче. Повітря наче аж згусло, тисячі чорних очей понуро вп'ялися в неї. "Хоча б він мене знайшов!" Яринці вже чомусь здавалось, що Юрко не знайде її і їй доведеться самій вибиратись до мосту.

— Ти! — скрикнула зраділо Яринка, коли Юрко виник із темряви.

А поруч знову настраханий голос:

— Василю!!

— Та що?

— Знов пролетіло!.. Господи, так і померти недовго!.. Кинь газету, бо і в кущі збігати ні з чим.

— На, тільки біжи далі.

— Господи, господи, щоб я по цю рибу ходив! — пролунало вже з іншого місця.

— Навіщо ти його лякав? — з докором спитала Яринка: зараз, коли Юрко повернувся, їй було зовсім не страшно.

— А як би я тебе розшукав? — запитав у свою чергу Юрко. — Коли б не летів на вогонь?

Яринка не знайшлася, що відповісти, лише щасливо зітхнула.

Острів водив їх до самого ранку. Вони то виринали на галявини, то пірнали під густі крислаті дерева, і земля дарувала їм тисячі пахощів, а небо надійно прикривало їх від заздрісних поглядів. Яринка, не витримавши, скинула свої "шпилечки" разом із панчохами і відчувала підошвами кожну травинку, кожен листочок, кожну гілочку, що траплялися їй по дорозі. Це було ні з чим незрівнянне почуття дотику до таємничого й вічного лона, яке її колись породило, ще задовго до того, як вона з'явилась на світ, яке чекало всі оці роки на неї, терпляче й лагідно, наперед знаючи, що Яринка прийде, нікуди не дінеться, бо навіть найтовщі асфальти й бетони не в спроможності убити в людині предковічну пам'ять землі. І дивне почуття поступово оволоділо Яринкою. Наче вона на острові цім і народилась, і всі оці роки нікуди звідси не йшла: засинала разом з деревами в білому сні, коли наставала зима, а навесні просиналася жадібно, теж разом з рослинами, і була то галузкою, що вкривалася першою зеленню, то травинкою, то

квіткою, то метеликом з яскравими, наче в сонця позиченими крилами.

А під ранок впала роса, і вся вона просякла росю.

Потім сходило сонце — велике, червоне, спокійне і добре, і світлішало, підіймаючись, небо, і сині, зелені, а потім і блакитні кольори щедро розливались по ньому. Все довкола пронизалось червоним промінням, до найдрібнішого листочка висвітлившись, спалахнуло такими чистими вогнями, що вони зупинились і, заворожені, довго не могли зрушити з місця.

Мокрі, забрьохані по коліна в росу, добрались нарешті до мосту. Яринка тільки натягнула панчохи, взула свої модні туфлі.

Молоденький, наче в цю ніч народжений міліціонер, який стояв на мосту, зустрів їх приязним усміхом. Виструнчився і козирнув: віддав честь їхній молодості, їхній закоханості.

— Можна я його поцілую? — спитала Яринка Юрка.

— Цілуй.

Дивуючись власній сміливості, Яринка підбігла, обійняла отетерілого міліціонера, цмокнула в щоку. Щока була туга, наче яблуко.

— Ти всіх цілуватимеш по дорозі? — спитав згодом Юрко.

— Всіх! Боже, які люди хороші!

Сонце вже висіло над обрієм, золотило Яринчині очі. І вона геть зовсім не думала, як з'явиться додому, що казатиме мамі.

Вже біля під'їзду Юрко запитав:

— Може, я з тобою зайду?

— Не треба. Я сама... Іди, я сама. Юр, — коли він уже відійшов, — а ти забув мене поцілувати!

Юрко вернувся.

— Отепер мені нічого не страшно, — сказала Яринка.

Присмак поцілунку ще зберігався на її вустах, коли вона натисла на кнопку дзвінка.

Мама наче всю оцю ніч простояла по той бік дверей. Одчинила одразу ж, і на Яринку мов хлюпнуло крижаною водою: таке було в мамі обличчя.

— Де ти ходила?

— На випускному вечорі, — пробелькотала Яринка: все в ній враз опустилось, зібгалось у клубочок.

— З випускного вечора всі давно повернулись додому! Я всіх твоїх подруг обдзвонила. Ми цілу ніч не спали, хтозна-що й передумали. Де ти була?

— На острові, — чесно сказала Яринка.

— На якому ще острові? З ким?

— З Юрком.

— З яким Юрком, господи? З яким, питаю, Юрком?!

— Ну, з Юрком. — Яринці так важко пояснити зараз мамі, хто такий Юрко, як важко було б пояснити, що таке сонце. Чи небо. Чи день. І, спалюючи за собою всі дощенту мости, вона рубонула: — Я виходжу за нього заміж! От.

— Що ти сказала? — не повірила почутому мама.

— Я виходжу заміж, — повторила Яринка не так уже голосно. — За Юрка.

Тут зчинилось таке, що краще про це й не писати. Мама ковтала пілюлі, тато підносив їй воду. Яринка, набурмосена, стояла посеред кімнати. Відчувала власну велику провину, а разом кам'яніла в рішучості: вона таки вийде заміж! Що б там не сталося.

— Ця дитина таки зведе мене в могилу! — поскаржилась мама, коли трохи отямилась. — Де ти взяла того Юрка?

— В Криму.

— Час од часу не легше: в Криму! Коли ти встигла з ним познайомитись?

— Вночі. Коли ти спала.

— Де?

— На Медовій горі.

— Ти бігала вночі на те урвище? — жахнулася мама.

— Бігала... Там зовсім не страшно.

— Ти чуєш, що твоя дитина витіває? — повернулася мама до тата. Тато терпляче тримав кухоль води. — Та постав ти той кухоль!.. Твоя дитина бігала серед ночі на побачення з якимось Юрком!

— Він не якийсь! — обурилась Яринка.

— Замовкни! — grimнула мама. І знову до тата: — А ти стоїш і мовчиш.

— А що ж мені казати? — спитав, зблимвувши, тато.

Тут уже дісталось татові. Було сказано навіть те, що тато не мужчина. Що в іншого батька дочка так не посміла б розмовляти з матір'ю.

— Він хоч працює чи, як ти, щойно виповз із школи? — спитала уїдливо мама.

— Працює.

— Ким?

— Не знаю.

— А хоч яка в нього зарплата, ти знаєш?

— Я за людину виходжу, а не за вашу зарплату! — спалахнула Яринка.

— Красиво, красиво... А дитину хто годуватиме?

Дитину? Яку ще дитину? Вона, Яринка, про заміжжя говорить, а не про дитину.

— Поговори ще ти з нею, — мовила вкрай знесилена мама. — Я, здається, не доживу і до вечора.

Тато одкашлявся, збираючись, мабуть, на розмову з дочкою, але тут мама сказала, що досить. Треба заснути хоч трохи — потім продовжим розмову.

— І забудь про Юрка! Викинь з голови! Про вищу освіту думати треба, а не про заміжжя.

Батьки невдовзі й лягли. Спершу перемовлялися, потім замовкли. Яринка ж, повна образи, на зло їм не лягла у постіль. Сиділа й наливалась рішучістю: однаково вийде заміж!

Два дні просиділа вдома. Два дні її то вмовляли, то сварили, то навіть погрожували

вивезти з Києва. І всі оці дві доби Яринка стояла на своєму. Сама дивуючись власній затятості.

— Гаразд, — врешті не витримала мама. — Приводь своє щастя. Треба хоч познайомитись, чи як?

— Ой мамулю, яка ти в мене хороша! — кинулась обіймати маму Яринка.

— Не лижись, не лижись! — Мама була сердита на себе, що поступилася. — Не думай, що я згодилась на ваш дурний шлюб.

Та Яринка цим не дуже й журилась: була переконана, що мама, як тільки побачить Юрка, так одразу ж і змінить думку про нього. Не могла уявити, як це можна з першого ж погляду не полюбити Юрка.

Вирішили запросити на чай. Мама напекла тістечок (вони їй особливо вдавались), дістала коробку розкішних цукерок.

— Він хоч не п'є? — Людина, яка насмілилась посягнути на її дитину, здатна була, на думку мами, на все.

— Що ти, ма! — зробила великі очі Яринка.

— І то слава богу... Йди клич... Та не крутись перед дзеркалом — і без цього хороша! — Хоч сама, бач, наділа нове плаття і старанно причесала волосся.

Юрко прийшов, як завжди, у футболці й джинсах і стоптаних кросівках.

— Ти неможливий! — вичитувала йому Яринка по дорозі додому. — Ну хто ж так ходить у гості! — Перед очима стояла мама з строгим з-під брів поглядом. — Повернись!

Юрко обернувся посміхаючись. Слава богу, хоч крил не видно. Невеликі два горбики там, де лопатки, та й то якщо придивитися пильно.

— Ну, ходім!

"Чай" пройшов тихо-мирно, попри всі Яринчині страхи. Мама жодним жестом не зреагувала на Юркову "спецівку": готувала себе, мабуть, до гіршого. Пригощала Юрка тістечками, підсовувала цукерки. Непомітно випитувала, хто він і що він.

— Наша Яринка готується подавати документи в медичний. А ви? Зараз усе догори ногами: чоловіки часто-густо одержують менше, аніж їхні жінки. Як вам здається? Яринка у нас ще зовсім дитина. Їй учитись та вчитись...

Юрко відповідав на все дуже спокійно. Його, здається, найменше обходило те, що про нього можуть подумати. Коли ж розповів про батьків, у мами навіть зволожились очі.

— Бідна дитина! — мовила мама, коли Юрко, попрощавшись чемно, пішов. — Втратити отак рано батьків!.. Що вони в тих горах згубили?

— Вони ж були альпіністами! — нагадала Яринка.

— Альпіністами!.. Самі дуріють, а дітей лишають сиротами. Була б моя влада, я категорично заборонила б ходити в гори!

— Тільки дивний якийсь, — сказала згодом мама. — Ти помітив, які в нього очі? — Це вже до тата. — Вперше бачу людину з такими світлими очима. От тільки що за ними криється...

І весь вечір була як ніколи задумана.

Потім сказала Яринці:

— Передай своєму Юркові, хай, коли схоче, приходить. Краще вже тут, аніж десь по під'їздах. — І, помітивши, як радісно спалахнула дочка, застерегла: — Тільки не розраховуй на заміжжя! Закінчиш інститут, а тоді вже думай про загс.

Отак і прижився Юрко в їхній сім'ї. Мама відтавала потроху, звикала до хлопця, і коли, бувало, він не з'являвся день-другий, вже сама питала дочку: "А де це подівся Юрко? Чи не посварилися часом?" І поступово схилялась до думки, що Юрко буде не таким уже й поганим їй зятем, а дочці — чоловіком. Скромний, не курить, не п'є, не гуляка, ніколи не вступа в запальну суперечку, особливо із старшими (тут вона мала на увазі насамперед себе), запитають, бувало: "Ну, а ти що на це скажеш?" — тільки усміхнеться зніяковіло та плечима здвигне. Не чули, щоб він когось лаяв чи ображався на когось — всі люди хороші. Ну, та це мине. Життя поскубе — порозумнішає.

— Гарний хлопець, — казала мама. — Дуже ж тільки він непрактичний. Він і взимку ходить в отій жахливій футболці?

І, довідавшись, коли в нього день народження, купила Юркові костюм. Чистого синього кольору, в ледь видиму іскорку. І модну сорочку з краваткою.

Юрко ніяковів та відмовлявся, але тут уже втрутилась Яринка: "Ти що, хочеш маму образити?" — і погнала його до своєї кімнати: "Іди й перевдягнися. Ми хочемо подивитись на тебе".

Вийшов потім Юрко — хоч молися, хоч падай.

— Можна, ми прогуляємось трохи? — Так захотілось Яринці всім Юрка показати.

— Пройдіться, пройдіться! — Мама сама не могла одірвати очей од Юрка. — Черевики ще треба дістати пристойні.

Отак і ходив до них Юрко і рік, і другий, і третій, і став зовсім своєю людиною, і зарплату майже всю віддавав мамі, тож і харчувався в них, тільки й того, що не жив, і мама, коли була не в школі, а вдома, підкладала Юркові найласіші шматки, насипала тарілку з верхом: "Хай дитина хоч поїсть по-людському", — мала підозру, що дядько й тітка не дуже хлопця годують. Мама їх відпускала гуляти хоч і до півночі, тільки щоб попереджали завчасно, і Яринка не раз ще літала з Юрком на той острів, колишню Вигурівщину, де жив до війни люд веселий та ще й волелюбний. Розповідають, уночі туди не кожен піде — і досі траплялися ледь помітні фундаменти колишніх осель, і прозорі голоси їхніх мешканців тихенько лунали в темряві, бо ніщо не зникає безслідно на оцій раз у житті даній землі, такій прекрасній невимовно, що тільки приглянься, прислухайся — і тобі більш нічого не треба. І вони, у взаємних обіймах завмерши, прислухалися до тих голосів, до того ледь чутного гомону, до веселого щебету тогочасних дітей, які давно уже стали батьками, а то й, гляди, подідили й побабіли і вигойдують уже власних онуків, передаючи їм і вдачу, і мову свою, і пісні та казки, без яких неможливе жодне дитинство. А поруч ходили закохані пари, виникали під деревом кожним і, погойдавшись прозоро, розчинялись у повітрі, поступаючись місцем іншим, — лиш війне легким вітерцем та ледь чутно розсиплеться сміхом. "Ти чув?" —

пошепки запитає Яринка, боячись потривожити хисткі оті тіні. Іще ніколи, здається, не була такою щасливо наповненою.

Повертались завжди через один і той же міст, і їх уже знали всі міліціонери, що чергували на ньому, а отой, молоденький, з їхніх перших відвідин, не втомлювався козиряти — так йому в душу запав поцілунок Яринчин. І вона ладна була обцілювати цілий світ, аби поруч завжди був Юрко.

А ще його крила. Такі ніжні й м'які, що хотілось весь час дотикатись до них руками.

А ще відчуття лету, ні з чим незрівнянне, що проймало кожну клітину. І потім ще довго бриніло у тілі.

— Коли ми вже будемо разом? Коли? — питала в такі хвилини Яринка. І додавала серйозно: — От візьму тебе й не одпущу! Ти чуєш чи ні?! — І ногою притупувала, бо він більше мовчав, усміхаючись, більше слухав її, аніж сам говорив, і це іноді сердило Яринку.

Отак Юрко і ходив три роки підряд, що пролетіли, як день, а на четвертий вони побралися. Не було ні машин з ляльками на радіаторах, ні банкету ресторанного, ні запрошених з усього міста гостей — Юрко сказав навідріз, щоб не робили з весілля вистави, і хоч Яринка в душі жалкувала за отією "виставою", бо яка наречена відмовиться покрасуватись перед гостями весільними, в неї таки вистачило здорового глузду зрозуміти, що тут Юрко не поступиться. Тож уже вдвох одбивались од мами, поки мама махнула рукою: "Робіть, як знаєте. Що за діти пішли ненормальні!" Мама, яка сама не їздила на машині до загсу, не скликала на бучне весілля гостей, навіть сукні весільної не шила, бо тоді ще не до того було, — мама хотіла хоч у дочки відсвяткувати свято, яке приходить лише раз у житті: ви помічали, як молодшають усі матері поруч зі своїми пошлюбленими дочками? "Хоч і в хлів ідіть розписуватись!" — Під гарячу руку мама могла й не таке сказати, і вони покірненько пішли — триста метрів — не в хлів, а до загсу, і пішки повернулись, і посідали за стіл, де тільки мама й тато, тітка й дядько: не запросили навіть подружок і друзів. І випили шампанського, і вислухали всі тости, і ступили до своєї кімнати.

Яринці здалося, наче вона вперше зайшла сюди — з невідомим їй хлопцем, який став її чоловіком. Вся кімната ще дихала цнотою дівочою, а разом з тим у ній вже щось мінялось, щось безповоротно втрачалось, щось нове набувалось. Яринка, незвично притихла, повернулась до Юрка і пильно подивилась на нього.

А він усміхнувся і тихо спитав:

— Гірко?

— Гірко, — прошепотіла Яринка і, заплющивши очі, підставила губи.

— Гірко? — спитав він удруге, і вона охоче погодилась, що таки гірко.

— Гірко? — і втретє спитав і коли поцілував її втретє, то Яринка трохи не розплакалась.

— Ох, гірко! — щасливо зітхнула вона, не думаючи, не гадаючи навіть, що невдовзі їм стане гірко насправді, так гірко, як ще ніколи в житті. Бо мама побачить Юркові крила.

Як не стерігся Юрко, а одного разу таки забув накинути защіпку на двері до ванни. Стояв саме під душем, а мамі теж припекло умиватись, то й одчинила спрожого двері.

— Ой, пробачте!

Юрко так і присів, а потім, нашвидкуруч витершись, проскочив до кімнати. І довго шепотілися: помітила мама чи ні.

Помітила!

Яринка одразу ж те зрозуміла по маминому приголомшеному вигляду.

Вдень, коли Юрко ще був на роботі, підступила до Яринки з допитом:

— Що то в нього на спині?

— Де саме? — спробувала відкрутитись Яринка.

— На спині, де ж іще!

— Ну... крила... — Що ж іще могла відповісти Яринка?

— Я так і знала! — Мама зблідла, упала в крісло.

— Вони нам ніскілечки не заважають, — спробувала заспокоїти маму Яринка. — Ми навіть літаємо вдвох...

Але мама наче оглухла. Перед маминими очима ще, мабуть, стояла жахлива картина: Юркова оголена спина і на ній згорнуті крила.

— Ти думаєш, що ти говориш? — трохи отямившись, обірвала мама Яринку. — Ти хоч розумієш, за кого ти вийшла заміж?

— За Юрка...

— За якого Юрка! — перейшла вже на крик мама. — За потвору! Перевертня!.. Був би вже краще горбатий! Хочеш, щоб і діти твої отакі були?

І як Яринка не плакала, як не переконувала маму, що Юрко абсолютно нормальна людина і крила його тільки скрашують, у мами на всі її вмовляння та докази був один аргумент:

— Ти уявляєш, що буде, коли про це дізнаються інші?

— Не дізнаються.

— Нам тоді й на вулицю не можна буде поткнутись. Як я з'явлюся в школі, на очі всього колективу? Директорка, яка має крилатого зятя! На все життя ошчасливили, до ями могильної...

І під кінець категоричне, що не підлягає оскарженню:

— Вибирай: або ми, або отой твій... Юрко...

Але Яринка вибирати не хотіла. Яринка не могла уявити, як вона зможе жити без Юрка, без мами чи тата. І мама після кількох днів, що перетворилися в пекло, сказала зарюмсаний по самісінькі вуха дочці:

— Перестань ревіти, я щось придумала.

Мама, виявляється, не сиділа склавши руки всі оці дні. Мама діяла. І знайшла абсолютно надійну людину. Яка єдина зможе їх врятувати од ганьби.

— Мій колишній учень, до речі. Вела його з восьмого класу. — До того, як стати директором, мама викладала математику в старших класах. — Тепер він першокласний хірург. Покладемо твого Юрка під чужим іменем, ніхто й не довідається.

— Навіщо? Юрко ж абсолютно здоровий!

— Не перебивай! Він його прооперує. Одріже оту гидоту, і твій Юрко стане нормальною людиною. Як усі.

— Йому ж буде боляче, ма!

— Зроблять під наркозом — нічого не чути... І май на увазі: це єдиний вихід. Якщо хочеш його зберегти, то мусиш умовити.

— А як він не погодиться? — Яринці й подумати страшно, що Юрка будуть класти під ніж. До того ж вона його вже не може й уявити без крил.

— Якщо любить — погодиться.

— Нехай трохи згодом, ма, — почала проситись Яринка.

— Коли згодом? Коли все місто дізнається? Ти цього хочеш? Чоловіка треба обламувати, поки він у тебе закоханий. Поки йому здається, що поза тобою й жінок не існує. Потім уже буде пізно. Я з твоїм татом протягом першого ж тижня упоралась. Бачиш, який у нас тато? Отакий має бути й Юрко. Якщо хочеш бути щасливою.

— Ми ж іще й не налітались, — сумно сказала Яринка.

— Ще налітаєтесь. На літаках. Ви ж люди, а не метелики...

IV

І Юрко після довгих вмовлянь та сліз нарешті погодився.

Операція відбулася успішно: головне — ніхто про це не дізнався. Юрко став нормальною людиною, і вони щасливо живуть ось уже восьмий рік.

Юрко теж закінчив інститут, трохи пізніше од Яринки. І "кує" кандидатську. На яку тему, не так уже й важливо, головне — одну з наймодніших. За висловом мами Яринчиної, захиститься "з коліс".

Він став лисіти і нажив помітне черевце. І дуже чимось став схожий на Яринчиного тата. Особливо коли вони вдвох, надівши цератові фартухи, заходжуються прати білизну. Нахиляться дружно над ванною, і не розібрати, де тесть, а де зять.

І якщо коли й літає, то лише вві сні. Та й то рідше й рідше.

А крила...

Крилами теща підмітає підлогу.